

Oponentní posudek na disertační práci

Název práce : Historie a činnost urbanistického pracoviště Výzkumného ústavu výstavby a architektury v Brně

Autorka práce : Mgr. Markéta Žáčková, Brno 2014

Oponent práce : ing. arch. Karel Doležel

Tématem práce je historie a činnost brněnského pracoviště VÚVA v letech 1954 – 1994, kdy došlo k jeho zrušení. Zabývá se tudíž tématem, které je dvacet let staré. Z tohoto důvodu se nedomnívám, že téma práce je aktuální. Pokud by došlo ke zrušení ústavu, dejme tomu po roce 2010, pak by taková práce byla jistě aktuální. Nicméně vytýčený úkol byl splněn. Autorka poměrně zešíroka přibližuje okolnosti institucionálního zkoumání architektury a urbanismu v Československu od roku 1918 až po rok 1948. Zmiňuje okolnosti vzniku ústavu v historických souvislostech a vlastní činnost ústavu člení na čtyři období. V tomto případě v podstatě přebírá členění Vladimíra Matouška, není zcela jasné proč je zlomovým rokem právě rok 1957. Je známo, že právě v roce 1958 proběhly prověrky duševně pracující inteligence s krutými dopady na mnohé. Tato okolnost není zmíněna. Práce se jeví jako příjemné vykládání o činnosti a historii ústavu, postrádám kritičtější pohled a hlubší a preciznější ponor do problematiky především ve vazbě na politickou situaci. Postrádám úplný chronologický výčet vedoucích pracovníků a s tím související i počty pracovníků na ústavu ve vztahu k výstupům. Práce postrádá větší exaktnost, přesnost a zaměření se i na neúspěchy a pochybení. VÚVA je líčen v převážně růžových barvách, přitom právě od samotných pracovníků v rozhovorech, které tvoří zajímavou přílohu práce, což oceňuji, zaznívají daleko kritičtější názory, než jak činnost a historii popisuje autorka. Není od věci citát z rozhovoru s JF + ZP : „koruna do VÚVA vložená je nenávratně ztracená“. Tudíž v popisu jednotlivých etap postrádám kritičtější hodnocení autorky. Text vyzdvihuje Řád práce pro VÚVA 1966 a ocenění Zásad a pravidel územního plánování na Interarch v Sofii 1985, ale postrádám analýzu dopadů těchto skutečností na vlastní obyvatelstvo. Celou práci se line teze, že základní výzkum byl odsouván aplikovaným a že experimentální počiny se nepřenášely do praxe, ale absolutně chybí odhalení chyby systému. Autorka nikde ani nezapochybuje o smysluplnosti této instituce, která byla de facto převáděcí rukou záměrů vládnoucí strany do kruté reality bez bytů a se strašlivými přestavbami měst, jejich ničením, např. starý Most, děsivými paneláky v sídlištích atp. Autorka nerozlišuje období do roku 1969 a dobu normalizace, která právě v 70. letech byla naprosto zrůdná. Chybí mi větší reflexe existence ústavu na politickou situaci a personální souvislosti. Jen jako úsměvné pomýlení, patrně, jsou poznámky pod čarou na str. 51, kde se třem realizacím : hotelům International, Continental a administrativní budově BVV podařilo autorce přiřadit vždy jiný autorský tým. Postup řešení problému se jeví jako správný, ale vklad autorky se mi zdá málo kritický a s malou mírou vlastních interpretací jak historických událostí, tak vlastní činnosti ústavu. Zatímco přiložené rozhovory jsou velkým přínosem a jak výše uvedeno, jsou k ústavu a dění v něm daleko kritičtější, než jak historii líčí autorka, tak co postrádám zásadně, je absence jakékoliv obrazové přílohy. Očekával bych např. fotografickou prezentaci několika stránek z klíčové práce brněnského ústavu : Zásad a pravidel územního plánování s komentářem, nebo obrazovou prezentaci i dalších zajímavých publikací. Nebo i portréty osob, které ústav vedly a v dobrém i zlém jej ovlivňovaly. Běžná a důležitá součást historie, dnes vidíme, jak obtížné je sehnat historické fotografie mnoha architektů. Autorka se také nevěnuje místu činnosti, kde ústav sídlil, jak byl organizačně strukturován apod. Nepochybně se ale jedná o zásadní práci, která 20 let po zániku VÚVA zmapovala její činnost. Lze jistě ocenit rozsah práce, který byl vynaložen při sestavování historie, činnosti a především výstupů v podobě

publikací. Je patrné, že právě písemné výstupy VÚVA tvoří hlavní zdroj, orální historie a politické souvislosti jsou poněkud upozaděny. Význam pro praxi je z dnešního hlediska diskutabilní, i když každé vyplňování prázdných míst na mapě historie je přínosem. Formální stránka práce je přehledná, jazyková úroveň velmi dobrá, pouze chybí obrazová příloha, zvláště, když JF v rozhovoru vzpomíná, že dělali obrázky, tak by se zajisté několik našlo a přispělo by to ke konkrétnější představě, jak výstupy z pracoviště graficky i obsahově vypadaly. Přijde mi rovněž, že není dostatečně oceněn přínos Prof. Gřegorčíka. Autorka se o osobnostech zmiňuje, ale převážně bez rozboru jejich celkového přínosu na VÚVA. Vzhledem k tomu, že touto tematikou se zatím nikdo, až na výjimky, které autorka uvádí, nezabýval, je zajisté splněna podmínka § 47 odst. 4 zákona o původnosti výsledků práce. Vzhledem k uvedeným připomínkám však převažují klady této disertační práce a tudíž ji jako oponent

doporučuji k obhajobě.

V Brně 28. 11. 2014

Ing. arch. Karel Doležel